

URGENTE MEDICO-CHIRURGICALE ÎN CABINETUL DE MEDICINĂ DENTARĂ

Ghid practic de diagnostic și
tratament prespitalicesc

Sub redacția:

Prof. dr. **MARIA VORONEANU**

Prof. dr. **NICULAE IORDACHE**

Prof. dr. **ALEXANDRU BUCUR**

Conf. dr. **HORIA BĂLAN**

EDITURA MEDICALĂ
București, 2019

CHIRURGIE ORO-FACIALĂ

Prof. dr. MARIA VORONEANU

Clinica de Chirurgie OMF - UMF Gr.T. Popa Iași

Prof. dr. ALEXANDRU BUCUR

Șef Clinica de Chirurgie OMF - UMF Carol Davila București

Șef de lucrări dr. TIBERIU NIȚĂ

Clinica de Chirurgie OMF - UMF Carol Davila București

Șef de lucrări dr. VICTOR GHIȚĂ

Clinica de Chirurgie OMF - UMF Carol Davila București

Asist. univ. dr. OCTAVIAN DINCĂ

Clinica de Chirurgie OMF - UMF Carol Davila București

Asist. univ. dr. CRISTIAN VLADAN

Clinica de Chirurgie OMF - UMF Carol Davila București

Asistent univ. dr. MIHAI-BOGDAN BUCUR

Catedra de Implantologie orală - UMF Carol Davila București

Asist.univ. dr. COSMIN TOTAN

Clinica de Chirurgie OMF - UMF Carol Davila București

Cuprins

1. Urgențele medicale în medicina dentară – Introducere	11
2. Evaluarea riscului în urgențele din cabinetul de medicină dentară ..	19
3. Chestionar de evaluare (aprobat de Colegiul Medicilor Dentiști din România)	22
4. Atitudinea față de afecțiunile cardio-vasculare în cabinetul de medicină dentară	30
5. Atitudinea față de afecțiunile respiratorii în cabinetul de medicină dentară	48
6. Atitudinea față de afecțiunile neuro-psișice în cabinetul de medicină dentară	58
7. Atitudinea față de afecțiunile metabolice în cabinetul de medicină dentară	66
8. Atitudinea față de afecțiunile endocrine în cabinetul de medicină dentară	69
9. Atitudinea față de insuficiența renală cronică în cabinetul de medicină dentară	76
10. Atitudinea față de hepatopatii în cabinetul de medicină dentară.....	78
11. Atitudinea față de pacienta gravidă în cabinetul de medicină dentară	81
12. Atitudinea față de accidente generale ale anesteziei loco- regionale în cabinetul de medicină dentară.....	88
13. Resuscitarea cardio-respiratorie în cabinetul de medicină dentară...	101
14. Atitudinea față de bolnavul oncologic în cabinetul de medicină dentară	108

1.

URGENȚELE MEDICALE ÎN MEDICINA DENTARĂ – INTRODUCERE

Prof. dr. MARIA VORONEANU, Prof. dr. ALEXANDRU BUCUR

Urgența medicală în medicina dentară survine ca o stare patologică imprevizibilă, neașteptată în manifestări și durată, susceptibilă în unele cazuri să compromită prognosticul vital și funcțional al pacientului.

Recunoașterea tabloului clinic al unei stări de urgență medicală și a atitudinii corecte ce trebuie adoptate în asemenea situații de către medicul dentist reprezintă dezideratele majore ce trebuie respectate pentru a se asigura un act medical de calitate.

Urgența medicală reprezintă prin excelență o situație clinică complexă care necesită o intervenție terapeutică promptă și competentă, în condițiile în care avem la dispoziție nu doar „profilul” patologic al pacientului (stabilit înaintea intervenției), ci și mijloacele tehnico-materiale care să permită instituirea tratamentului adecvat.

Ne confruntăm în cabinetul de medicină dentară cu patru mari categorii de situații:

1. bolnavi care prezintă simptomatologia subclinică a unei afecțiuni sistemice și care se pot decompensa, uneori brutal, dramatic, în cursul tratamentului stomatologic;

2. bolnavi diagnosticați cu afecțiuni sistemice, care nu respectă recomandările terapeutice formulate de medicul specialist;

3. bolnavi diagnosticați cu afecțiuni sistemice care nu au fost re-evaluați clinico-biologic de foarte mult timp;

4. bolnavi care neagă (în mod deliberat sau nu) prezența unor afecțiuni generale sau a unui tratament medicamentos asociat.

Din aceste motive se impune, pe lângă evaluarea subiectivă a pacientului (prin completarea chestionarelor), efectuarea unei anamneze atente și amănunțite. Deși în condiții de ambulator efectuarea unui examen general complet este dificilă, această etapă diagnostică nu trebuie eludată; în consecință trebuie adoptat un sistem rațional și eficient de examinare, în scopul obținerii datelor necesare și suficiente pentru stabilirea gradului de risc.

În stabilirea deciziei terapeutice în cabinetul de medicină dentară, medicul va trebui să aibă în vedere două elemente principale:

- amploarea intervenției terapeutice stomatologice;
- eventuala patologie sistemică asociată și gradul său de compensare, care pot permite sau nu desfășurarea în condiții de siguranță a actului terapeutic stomatologic.

Recunoașterea unei urgențe medicale și aplicarea unor manopere prompte de către medicul dentist în cabinet este obligatorie. În cazurile grave, intervenția rapidă prin măsuri specifice și monitorizarea stării pacientului până la preluarea acestuia de către Ambulanță poate fi vitală.

În evaluarea urgenței medicale trebuie luate în considerație cele trei funcții vitale: starea de conștiență, respirația și circulația. Trebuie avută în vedere interdependența funcțiilor vitale, deficiența uneia atrăgând după sine în cerc vicios decompensarea celorlalte funcții, cu creșterea riscului letal.

În mod normal, tratamentele stomatologice de rutină nu se asociază cu un risc semnificativ (deși exercită o traumă psihologică puternică asupra pacienților), deoarece resursele energetice și funcțio-

nale ale organismului sunt suficiente pentru a preveni și combate reacțiile nedorite sau exagerate determinate de stresul intervenției.

La pacienții cu tare organice - importante disfuncții respiratorii, circulatorii, renale, metabolice sau neurologice, efectuarea chiar și a unei intervenții stomatologice minore se poate asocia cu un risc crescut, putând uneori pune în pericol viața pacientului.

Urgența medicală pentru a fi prevenită și tratată eficient trebuie recunoscută și diagnosticată rapid, corect și cu mult discernământ. Lupta între viață și moarte durează puține minute sau se numără chiar în secunde în urgența medicală, de aceea medicul dentist este obligat să posede pregătirea necesară pentru a recunoaște în timp util gravitatea simptomelor și semnelor de „alarmă”.

Pentru recunoașterea urgenței medicale, medicul dentist trebuie să observe precoce semnele de suferință cerebrală, dificultățile respiratorii și tulburările cardio-circulatorii.

Simptomele de „alarmă” ale unei urgențe medicale sunt următoarele:

- modificarea comportamentului, starea de anxietate;
- tulburările conștienței (stare de confuzie, obnubilare);
- amețeli, greață, vărsături;
- modificări respiratorii;
- paloare, răcirea extremităților, transpirații;
- puls filiform, scădere rapidă a TA.

În vederea unei orientări rapide la caz, Ahnefeld recomandă respectarea unei liste de control pentru urgența medicală, listă care cuprinde examenul „țintit” al funcțiilor vitale:

➤ **Starea de conștiență:**

- reacția pacientului la stimuli verbali,
- reacția pacientului numai la stimuli dureroși.

➤ **Aparatul respirator:**

- caracterul mișcărilor respiratorii,
- tulburările respirației,
- stopul respirator.

➤ **Sistemul cardio-vascular:**

- modificările pulsului arterial,

- modificările tensiunii arteriale,
- colorația periorală, perinazală, a patului unghial,
- reflexul pupilar fotomotor.

Desfășurarea în condiții optime a tratamentului stomatologic în cabinet presupune sincronizarea unor factori ce se intrică și se completează, urmărindu-se monitorizarea atentă a oricăror dezechilibre. Acești factori țin de echipa medicală, de pacient și de dotarea tehnico-materială.

➤ **Echipa medicală:** necesită o instruire atentă asupra evaluării pacientului, a factorilor declanșatori și favorizanți ai urgenței medicale, conduitei diagnostice, dar și cunoașterea noțiunilor fundamentale de acordare a primului ajutor, în cazul apariției unui eveniment medical neprevăzut.

Este important ca membrii echipei medic-asistentă să posede un bagaj corespunzător de cunoștințe teoretice și practice, referitoare la utilizarea medicației specifice fiecărei afecțiuni în parte, utilizarea aparaturii dar și a manevrelor de urgență aplicate în situații clinice speciale.

Perfecționarea continuă a personalului medical în ceea ce privește noțiunile teoretice precum și obținerea unei bune manualități au drept unic scop îmbunătățirea actului medical.

Elementul de bază ce pune în mișcare factorul personal este echipa, în cadrul căreia cunoașterea atitudinilor terapeutice pe care fiecare membru al acesteia trebuie să le exercite creează condițiile necesare asigurării unei intervenții de urgență eficiente.

➤ **Factorul pacient:** este cel mai variabil și inconstant factor dintre cei trei, fiind singurul ce se modifică la fiecare intervenție stomatologică. Activitatea celorlalți factori este ghidată și modelată în funcție de acesta.

Fiecare pacient este o entitate bio-psiho-socială care impune ca tratamentele să fie adaptate fiecărei afecțiuni în parte, asigurându-se astfel optimizarea terapiei stomatologice.

Din momentul intrării în cabinet, pacientul trebuie ghidat de către echipa stomatologică și va fi conștientizat în legătură cu rolul activ pe care îl are în procesul terapeutic. Relația dintre pacient și echipa medic-asistentă se bazează pe un climat de încredere și cooperare, iar dialogul între aceștia are un dublu rol: de a conștientiza pacientul în legătură cu stadializarea actului terapeutic și de a informa echipa asupra statusului

pacientului și a modificărilor neprevăzute ce pot apărea. Pacientul reprezintă elementul asupra căruia ceilalți factori trebuie să se concentreze pe perioada în care acesta se află în cabinetul de medicină dentară.

➔ **Dotarea și infrastructura cabinetului de medicină dentară:** joacă un rol esențial prin faptul că limitează sau permite intervenția precoce în situații uzuale sau de urgență.

Este necesară atât dotarea corespunzătoare cât și funcționarea la parametri optimi a aparatelor din dotare. Acest fapt permite nu numai monitorizarea stării pacientului, dar și stabilirea cu exactitate a momentului optim de intervenție.

Orice modificare a nivelului optim de funcționare a aparatelor medicale va conduce la o informare eronată a echipei stomatologice, cu repercusiuni asupra diagnosticului și implicit asupra deciziei terapeutice.

Monitorizarea pacientului dar și adoptarea atitudinii de urgență impun existența obligatorie în cabinetul de medicină dentară a trusei de urgență (tabelul I).

Tabelul I

Trusa de urgență pentru cabinetul de medicină dentară*

1. Aparatură și materiale

Tensiometru	1 buc.
Stetoscop	1 buc.
Garou	1 buc.
Feșe	3 role
Bandă adezivă	2 role
Soluție polividon-iodat sau clorhexidină pentru tegumente	1 flacon
Perfuzoare pentru soluții cristaline	2 buc.
Canule intravenoase 20 G	2 buc.
Seringi 5 ml sterile	5 buc.
Seringi 10 ml sterile	5 buc.

* Aprobata de Consiliul Național al Colegiului Medicilor Dentiști din România prin Decizia nr. 10 din 16 oct. 2007; publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 864 din 18 dec. 2007.